



Felvilágosultak

– Két fiú is lehet leszbikus, ugye? –
kérdi az egyik.

A másik lehurrogja.

– Azok nem. Csak a lányok.

– De hát ha az egyik fiú, meg a másik... – próbálkozik az első, és sokat sejtetően mutat valamit a két kezével, mi van szerinte, ha két fiú szereti egymást.

– Azok nem leszbikus. Leszbik csak a lányok lehetnek – világosítja fel a másik.

Mond még egy-két minősítő jelzót az elsőre, de azt most nem idézzük. Az nem lényeges. Sokkal inkább lényeges, hogy e két hét-nyolc éves forma kissrác társalgásából egyértelműen kitűnik: ennyi küzdelmes év után meghozta gyümölcsét a liberális oktatáspolitikai. A leszbikus-dialógus csak a jéghegy csúcsa. (S mielőtt bárki félreértene: nem a leszbikusokkal van gondunk. Inkább úgy képzeljük, hogy elsős-másodikos kisdíákoknak inkább Brumival és Vackorral, tündérrel és a vándorútra kelő rókával kellene foglalkozniuk, betűkkel és szorzótáblával, Mikulással, Jézuskával, váltófutással, bábszínházzal – azaz, ami passzol az életkori sajátosságaihoz.)

Persze, nem szeretnénk kizárólag felfelé mutogatni, Magyar Bá-

lintot, esetleg Hiller Istvánt és az ő életidegen, társadalom- és jövőellenes reformjait emlegetve. A szülők is nagyban hozzájárultak ehhez a világhoz, amikor kezdtek nem érni rá gyerekneveléssel bíbelődni. Amikor úgy gondolták, kell egy gyerek, mert gyerekre szükség van, de lehetőleg a nyugók nélkül. Mert arra nincs idő. S ha a gyerek problémás, akkor majd rá sem lesz. A gyerek, persze ha ott van, ott van, nem lehet kidobni. Helyet kér magának a nap alatt. Lehet azt mondani, hogy akkor mire van az óvoda meg az iskola, ha nem arra, hogy foglalkozzon a gyerekekkel – de ez sovány menetetőzés, meg nem is egészen igaz. A pedagógus lehet óvónője, tanítója a gyerekeknek. Anyja meg apja nem. Szülőnek lenni többet jelent.

Jelenleg ott vagyunk, hogy a szülők kiszabadítottak egy szellemet a palackból, amikor azt gondolták, ott a tévé, az jó mindenre és minden helyett. Az mutat példát és ellenpéldát, kitölti a gyerek üres óráit, oktat, nevel, akár még szeret is.

Most itt vagyunk. Száguldunk előre – s nem tudjuk, lehet-e még fékezni, meg tudunk-e állni időben. Még a szakadékon innen.

(szem)



Cicavízio (Fotó: Fejes Márton)

Az idő

A rendszerváltozásnak el kellett jönnie, mert a pártállami negyven év után nem is lehetett más alternatíva Magyarország számára. Akármilyen felemás az elmúlt húsz év mérlege, nem lehet kérdéses, hogy az egypártrendszernek befellegzett, hogy szabadon választhatunk és visszatérhettünk Európába, ahonnan 1945 után el akarták csatolni az országot.

Antall József híres mondása, hogy „tetszetek volna forradalmat csinálni” – élesen rávilágít arra: a sokra értékelt békés átmenetnek olyan következményei is voltak (vannak), hogy a régi világ emberei más mezékbe bújva ma is jelen vannak a politikában.

Eligazodnunk sem könnyű, nézzük csak meg a kezdetben magát antikommunistának mutató SZDSZ tündökletét és bukását, melynek az egykoron még liberális Fidesz is természetes szövetségese volt. A Lakitelekről indult harmadik rendszerváltó erő, az MDF átváltozásának pedig napjainkban is szemtanúi lehetünk.

A vasárnapi választás mindenestre reményeink szerint tovább távolít a rendszerváltozás előtti kortól, s egy dologban biztosak lehetünk: az idő nekünk dolgozik.

(domdám)

Egy korszak vége

Lapzártakor sok még a nyitott kérdés a hétvégi választásokkal kapcsolatban. Politológusok és politikusok nem győznek figyelmeztetni, hogy a szavazói szándék és pártszimpátia kizárólag az urnánál tud egyértelmű választói akarattá nyilvánulni. A nulladik fordulót, a közvélemény-kutatásokat már megnyerte a Fidesz, vasárnap reggel azonban minden párt és minden jelölt ugyanonnan, nulláról indul.

Publicisztikai és retorikai közhely, hogy a választás a demokrácia ünnepe. A miénknél szerencsésebb történelmi fejlődésű országokban elég is ennyi – az állam itt-ott akadozó, de általában azért olajozottan működő gépezetének karbantartó személynétét néha frissítik, néha szabadságra küldik a választók. Persze, arrafelé a meghatározó politikai erők között nagy különbségek nincsenek, néhány szimbolikus kérdésben kemény vitákat folytatnak ugyan, de az állam feladatáról, az ország érdekeiről és népének szolgálatáról nagyjából konszenzus van. A kormányváltások hangsúlyeltolódásokat hozhatnak, de az államberendezkedés kiforrott és stabil, a gazdaság önjáró. S bár időről időre a legfejlettebb társadalmak is komoly kihívásokkal szembesülnek, mint a gazdasági világválság, a bevándorlás, vagy a környezeti katasztrófahe-

zetek, de az alapvető értékekről és irányvonalakról meglévő konszenzus ezeken is átsegíti a modern demokráciákat.

Mifelénk persze más a helyzet. A befejezetlen rendszerváltás a két világrend furcsán szerezetlen hibridjét hozta nekünk: az államszocializmus bürokratikus diktatúráját házasította a vadkapitalizmus darwinista logikájával. Aki kapta, marta – és mily meglepő, hogy épp azok kapták és marták, akik az előző rendszerben is a fazék közelében sürgölődtek. Miközben a társadalmi feszültségek szinte szétfeszítették az országot, az elmúlt nyolc évben azok uralkodhattak, akik a zavarosban halászás nyertesei és haszonélvezői voltak – nekik aztán nem állt érdekében rendbe tenni az ország dolgait. Ezért volt itt száz hangzatos program és mindent túlharogó reformkommunikáció – és zéró megvalósult programpont, nulla megkezdett érdemi reform.

Igy történt, hogy a köztársaság alapértékeiről sem alakulhatott ki konszenzus, és így lett a honi közbeszéd zaklatott hitviták fóruma. Nincs kályhánk, ahová visszatérhetnénk, ha elvettük a lépést, nincsenek közös igazságaink, amikre alapozhatunk, ha kilátástalanná vált egy vita. Magyarországon 2010-ben még az ég színéről sincs közmegegyezés, így aztán nincs és nem is lehet

értelmes diskurzus a sorsdöntő kérdésekről. Kakofóniába, fülsértő macskazenébe fordul minden megkezdett párbeszéd.

Ezért nálunk a választásoknak más a tétje, más a súlya, mint a jóléti demokráciákban. Nálunk az állam rátelepszik mindenre, maga alá gyűrte a gazdaság szinte minden szektorát. A vállalkozásokat kézből eteti (vagy épp sajátkezűleg nyomja a sárba) a hatalom, az aktuális lobbierdekek szerint. Fegyverként használja saját népe ellen a nemzetbiztonságot, a rendőrséget és az adóhatóságot. Bürokratikus túlszabályzással tesz zsarolhatóvá és korrumpálhatóvá egy egész országot.

Magyarországon ma demokrácia-deficit van. Vasárnap mindenkinek két szavazata van arra, hogy nemet mondjon az elmúlt időszak hatalmi arroganciájára és vétkes tétlenségére. A választás a demokrácia ünnepe mindenhol. Nálunk pedig lehetőség, hogy a nép kinyilvánítsa: a zavarosban halászás, a hazugság, a korrupció korszakának véget akar vetni. És lehetőség arra is, hogy ezt olyan hangosan és határozottan tegye, hogy a jövő kormányok fülében is évekig visszhangozzon...

Petromán László